

סתירת מחיצה מתרת

איתא במשנה (עירובין ע"ט ע"א): "מתבן שבין שתי חצירות (פירש"י, גדיש של תבן, ומפסיק על פני רוחב כל החצירות) גבוה עשרה טפחים, מערבין שנים ואין מערבין אחד, אלו מאכילין (פירש"י, מן התבן לבהמתן) מכאן ואלו מאכילין מכאן" (פירש"י, ולא חיישינן דלמא מתמעט התבן מ', דהויא לה חדא רשותא ואסרי אהדי ולא אסקי אדעתיהו ומטלטלי בחצר). ובגמ': "אמר רב הונא, ובלבד שלא יתן לתוך קופתו ויאכיל" (פירש"י, שלא יתן בידים לתוך קופתו, דלמא שקיל טובא, וממעיט ליה מעשרה, וקא מטלטל בחצר האוסרת...לישנא אחרינא, לא יתן לתוך קופתו, משום דמוקצה מאתמול למחיצה זו).

הרשב"א (שם) מקשה על הפירוש הראשון ברש"י, שאסור ליתן לתוך קופתו, דלמא מפחית ולא מנכרא: "וא"ת מאי חששא, שבת הואיל והותרה הותרה" (כלומר, הרי כיון שהיתה מחיצה בין השמשות, מותר להמשיך לטלטל בחצר אפילו אם נפלה המחיצה בשבת). ומתריך: "ויש לומר דשאני הכא, דכיון שהקצה אותו משום דילמא מפחית, ואצטריך ליה למיהוי ליה כותל להתיר חצרו, הויא ליה מחיצה המתרת בין השמשות, וכל בין השמשות אסור ליתן לתוך קופתו משום סתירת אהל, וכיון דבין השמשות אסור משום סתירת אהל, כולי שבת נמי אסור לסתרו, דאהל הוא, דאיסור אהל שבו להיכן הלך".

בש"ע הרב (סי' שע"ב סעי' כ"ב) פסק את דברי רב הונא ומבאר: "גדיש של תבן שבין שתי חצרות שאין ביניהן מחיצה, אם הוא גבוה עשרה בכל משך אורך החצרות שמפסיק ביניהן...כל אחת מערבת לעצמה...אסור לשום אחד מהם ליתן מן התבן לתוך קופתו להאכיל לבהמתו, מפני שהתבן שלמטה מעשרה הוקצה מאתמול למחיצה, שהרי עירבה כל אחת לעצמה, על סמך שהגדיש הוא מחיצה ביניהם, ומטלטלין בחצר על סמך זה, א"כ הסיחו דעתן ממנו לגמרי מלהסתפק בו בשבת, וכאילו הקצהו בידים, ואף שנמלכו אחר כך, אינו מועיל כלום, שמתוך שהוקצה בין השמשות, הוקצה לכל השבת. ועוד, שכיון שסמכו עליו למחיצה להתיר טלטול, יש איסור בסתירתו מדברי סופרים, כמ"ש בס' שט"ו, ומתוך שהוקצה ביה"ש מחמת איסור סתירה, הוקצה לכל השבת...וגזרו גם על מה שלמעלה מעשרה, שמא יהא ניטל והולך עד למטה מעשרה". הרי שנקט לדינא גם את פירוש רש"י, לאסור משום מוקצה, וגם את פירוש הרשב"א, לאסור משום סתירת אהל.

מדברי הרשב"א וש"ע הרב עולה, שכשם שאסור לעשות מחיצה מתרת, כך אסור לסתור מחיצה מתרת.

מדברי הרשב"א משמע גם, שאף אם עכשיו אין המחיצה מתרת, אסור לסתור אותה. שכיון שהיתה מקודם מתרת, ואז היה אסור לסתרה - "כולי שבת נמי אסור לסתרו, דאהל הוא, דאיסור אהל שבו להיכן הלך". וכ"כ החזון איש (אר"ח סי' צ"ח ס"ק ג') לפרש בדעת הרשב"א.

אבל מדברי ש"ע הרב שכתב: "ומתוך שהוקצה ביה"ש מחמת איסור סתירה, הוקצה לכל השבת", משמע, שאין איסור סתירה על המחיצה, לאחר שפסקה להיות מחיצה מתרת, אלא שכיון שבין השמשות היה אסור לסתרה, שוב נאסר לסתרה משום איסור מוקצה.

ויש נפק"מ בין הרשב"א, שאוסר לסתור מחיצה אפילו לאחר שפסקה להיות מחיצה מתרת, משום איסור סתירת אהל, לבין הש"ע הרב, שאוסר רק מחמת איסור מוקצה, משום מיגו דאיתקצאי, כשעשה מחיצה מתרת בשבת עצמה, כגון כשהוסיף על טפח שהיה קיים מערב שבת (כפי שנהג המהר"ם, הובא לעיל עמ' 15), אם מותר לסתור את המחיצה, לאחר שפסקה להיות מחיצה מתרת. שלהרשב"א

יהיה אסור לסתרה, כיון שהיה זמן שהיה אסור לסתרה, ואיסור סתירת אהל להיכן הלך, אבל לפי ש"ע הרב, אין סיבה לאסור, כיון שלא הוקצתה בין השמשות.

וכן במחיצה שעמדה מערב שבת, והשתמשו בה להיתר רק באמצע שבת, תהיה נפק"מ כהנ"ל, כיון שלא שייך לאסור לטלטלה משום מיגו דאיתקצאי.

וכן פסק בספר שמירת שבת כהלכתה (פכ"ד סעי' ל"ח): "כשם שאסור לעשות מחיצה מתרת, כן אסור לפרקה בעודה משמשת כמחיצה מתרת", והוסיף: "אך לאחר שאין עוד צורך בה, ושוב אינה משמשת כמחיצה מתרת, הרי מותר לפרקה"¹.

עוד למדנו לפי דברי הרשב"א וש"ע הרב, מכך שמעיקר הדין מותר להאכיל תבן שלמעלה מעשרה טפחים, שכיון שדי במחיצת עשרה, מותר לסתור את מה שלמעלה מעשרה, כיון שמה שלמעלה מעשרה אינו נחשב מחיצה מתרת².

בנין וסתירת מחיצה האוסרת

מסתבר לענ"ד, שמותר לבנות בשבת מחיצה האוסרת, כגון כשרצונו לחלק חבורה אחת לשתי חבורות, כדי שלא יצטרפו לזימון אחד, כיון שלא מצינו, שלמחיצה האוסרת יש חשיבות כמו למחיצה המתרת.

והנה בספר שמירת שבת כהלכתה (תקונים ומילואים עמ' מ"ג הערה קל"ג) מסתפק, אם יש איסור לסתור מחיצה, כאשר הסתירה מתרת דבר שאסור מחמת המחיצה, כגון, כדי לצרף למנין אנשים העומדים משני צידי המחיצה.

ולענ"ד מסתבר להתיר מטעם הנ"ל. כי לא מצינו שיש חשיבות למחיצה האוסרת, ומצינו רק שחז"ל אסרו לבנות ולסתור **מחיצה** חשובה, אבל לא מצינו שאסרו סתירת מחיצה לא חשובה, גם אם **פעולת** הסתירה היא פעולה חשובה.

---

¹ ובהערה (קל"ג, ובתקונים ומילואים עמ' מ"ג) ביאר בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל: "כי רק העמדת המחיצה היא דאסורה, מפני שמתרת, ולא פירוקה, שהרי לא חושב כלל על ביטול שם מחיצה". וצ"ב בכוונתו.

² ולכאורה מוכח מזה, שדין מחיצת עשרה מהני, משום שבעשרה טפחים די להיחשב מחיצה. דאם בעינן מחיצה עד הרקיע, אלא שכשיש מחיצת עשרה אמרינן גוד אסיק, ונחשב סתום עד לרקיע, א"כ גם חלק המחיצה שלמעלה מעשרה מתיר, ויהיה אסור לסתרו. וכן הוכיח הערוך לנר בסוכה ו' ריש ע"ב מהר"ן שם, וכן פירש בחי' ר"ח הלוי הל' סוכה פ"ד הי"א בדעת הרמב"ם, ודלא כהריטב"א בסוכה ט"ז ע"א שכתב, שמחיצת עשרה מהני מדין גוד אסיק. אבל יש לדחות, דלעולם כשיש יותר מעשרה, מועיל באמת גם חלק המחיצה שלמעלה מעשרה להתיר, כי צריך מחיצה עד לרקיע. אלא דסו"ס, כיון שאפילו אם לא היה חלק זה של המחיצה, ג"כ היה מותר לטלטל, כיון שאז היינו אומרים גוד אסיק, והיה האויר נחשב כסתום, א"כ אין איסור בעשייתו וסתירתו של חלק זה, כיון שאינו נחוץ להתיר, ולא אסרו חכמים כל מחיצה שמתירה בפועל, אלא רק מחיצה המתירה מה שהיה אסור בלעדיה, כי רק אז יש חשיבות לקיומה.